

172.

DISPUTATIO IURIDICA
De 1623, 3
RESTITUTIONI
BUS IN IN-
TEGRVM 7/

Quam

DVCE ET AVSPICE CHRISTO

PRAESIDE

Viro Clarissimo & Consultissimo

DN. HENRICO *Schmerhem*

I. V. D. & in illustri IULIA Decretalium

Iuris Pontificii Professore ordinario, Me-
cœnate, Præceptore, ac Promotore suo
æternum colendo

Publicè

Ventilandam proponit

FLORINVS *Hörstenow* Vordâ-
Bremensis.

ad diem ~~11~~

In novo Iulæo

HELMÆSTADI,

Typis heredum Iacobi LucI,

Anno clæ lœc XXIII.

Presentis ac doct
Domi Alberti Gue
Ill. Cand. amicū
meūm similibz
canōū ad opponendū

CONCLUSIO I.

Quamvis jus civile per se considera-
tum, æquissimam habeat rationem,
ita, ut de eius iniquitate queri, absur-
dum sit; nonnulla tamen deprehenduntur,
quæ certo respectu duritiam
aliquam præ se ferunt.

II.

Ideoq; Prætores adjuvandi, supplendi, corri-
gendi juris civilis gratia, jus aliquod ob utilita-
tem publicam introduxerunt, quod ab authori-
bus prætorium, & propter eorundem honorem
honorarium appellatum est.

l. 7. §. 1. ff. de Inst. & iure. §. 7. Inst. de Iure Nat. Gent. & Civil.
Prætores non poterant tollere ll. aut jus civile: Eius
siquidem est, tollere cuius & condere *l. ult. C. de LL.*
sed adjuvare, supplere, & corrigere poterant, & a-
liud est corrigere, adjuvare, supplere aliud verò tol-
lere. Tollit qui facit ne jus sit, quod antea fuit. Corri-
git vero qui salvo pristino jure facit ut jus novum sit
Exempli causâ. Lex 12. tabularum vocat suos dun-
taxat hæredes ad hæreditatem paternam ab intesta-
to, Prætor emancipatos vocat ad bonorum posses-
sionem, ex edicto *si tab. testam. nulla extrahuntur*
de liberi. Et ita corrigit jus civile & non tollit, cum
facit ut qui jure civili hæredes nullo modo esse pos-
sunt, jure prætorio sint bonorum possessores.

Sic quando adjuvat jus civile, non tollit, ut cum bonorum possessionem dat hæredibus ritè scriptis secundum tabulas, & suis hæredibus ab intestato ex capite edicti *Vnde liberi*. Et quando supplet nõ tollit ut in edicto *Vnde vir & uxor*, & simil. Hic dubitari solet unde Prætores hanc potestatem habuerint, jure nẽ magistratus sui, an vero speciali aliqua concessione, sive ea per legem latoriam, sive per Lectoriam, sive plectoriam, aut pratoriam? Et licet videatur prætorem vi Jurisdictionis suæ, & jure magistratus Calendis Januariis edicta proposuisse, veriùs tamen est, prætorem non jure magistratus propriè, sed ex speciali quadam populi indulgentia id fecisse: magistratus enim officium consistit in jure postulantibus reddendo & decernendo. Edicere autem non est jus reddere aut decernere, sed quod jus diciturus, seu redditurus prætor suo anno est, proponere. *Anron. Goveanus l. 1. de Jurisdic. num. 8. §. 12.*

III.

Hinc est, ut reum jure civili damnatum jus prætorium justâ de causa quandoq; liberet, liberandoq; damnatum absolvat.

l. 16. ff. de Minor. l. 4. si adversus rem judicatum. l. 3. C. si advers. liberi, l. verum 11. §. 3. ff. de minor. l. 5. C. de integ. restit.

IV.

Idque fit per in integrum restitutionem, quæ propterea dicitur extraordinarium juris remedium, contra rigorem juris civilis inventum.

l. 16.

l. 10. in pr. ff. de minor. l. 7. ibi et si nihil immutandum ex
solemnibus ff. hic. V. Veseimb. in parat. num. 5. & Dd.
communiter. Dissentit Zasius. sing. resp. 20. Et notan-
dum vario respectu aliquid dici in iure nostro ordi-
narium & extraordinarium. 1. Ratione solennita-
tis veteris. §. ult. Inst. de Interd. 2. ratione originis
& causa efficientis. 3. genere persequendi l. fin. ff. de
furtis. Restitutio dicitur remedium extraordina-
rium ratione originis: quia non competit ordina-
rio, id est, iure communi & civili; sed extra ordinem
contra rigorem juris civilis, pratoria benignitate.
Cædæus in l. 34. in fin. de V. Signif.

Inde nonnulli, minus tamen rectè, concludunt,
restitutionem omnino juri gentium, & æquitati
naturali esse contrariam.

Glossa in l. 1. verb. naturalem æquitatem ff. de minor. Nam
eidem æquitati, quæ vult conventiones servari, ini-
quas conventiones rescindi convenit. Nec movet,
æquum esse contractus jure validos servari, & ini-
quum eos rescindi. Quoniam aliquid per se confi-
deratum æquum & justum, sed eum circumstantiis
personæ, ætatis, metus, doli &c. iniquum & inju-
stum merito haberi potest. Quod eleganter Impera-
tor Iustinianus in pr. §. 1. Inst. de Percept. declarat Sæ-
pè, inquit, accidit ut licet ipsa persecutio, quæ actor,
expetit iusta sit, tamen iniqua sit adversus eum, cum
quo agitur. Verbi gratia, si metu coactus, aut dolo
inductus, aut errore lapsus, stipulanti Titio promi-
sisti, quod non debueras promittere, palam est, jure
civili te obligatum esse, & actio quo intenditur, da-

re te oportere efficax est: sed iniquum est te conde-
mnari. Ideoq; datur tibi exceptio, quod metus cau-
sâ, aut doli mali, aut in factum composita ad impu-
gnandam actionem.

VI.

Hujus materiæ cum tanta sit utilitas, ut teste
I.C. commendatione non egeat, quin ipsa se ostendat,
de hac in præsentiarum aliquid proposituri,
non quidem quantum ad plenam hujus materiæ
tractationem, sed quantum ad placidam collatio-
nem satis est, & ad plenioris disquisitionem an-
sam præbere potest, suppeditabimus.

l. 1. ff. de Restit. in integ.

VII.

Et ut à vocabulis, eorumq; significatione exor-
diamur: Restituere nihil aliud est, quam retrò
statuere, dare & reddere, sive reponere in eum sta-
tum, quo fuisset si nihil circa id, cuius gratiâ resti-
tutio desideratur, factum esset.

*l. 20. ff. de rei vind. l. 75. ff. de V. Signif. Cicer. in orat. pro Ca-
cinnâ. Menoch. in prælud. recuper. poss. nuu. 4. VVesemb.
in parat. n. 5.*

VIII.

In hac significatione omnes dicuntur restitui,
qui ex quacunq; causâ, sive ea ordinaria sit, sive ex-
traordinaria, in pristinum statum reponuntur.

VVesemb. in parat. num. 5. Ordinaria est duplex: alia
quæ locum habet in damnatis ex causâ criminali,
quæ principibus tantum competit *l. divi fratres 27.*
§. 1. ff. de pænis. Olim etiam Senatui compete-
bat *l. 1.*

§. 10.

l. 10. ff. de postulando, 2000 tit. ff. & C. de sententiam pas-
sis & c. Alia verò est quæ locum habet in causâ civili.
Exempla passim in iure sânt obvia *l. 2. C. de resc. vend.*
& l. 3. C. ex quibus causis maior. An autem remedia ex-
traordinaria cum ordinariis concurrant quæstionis
est. Distinguendum putamus: vel competunt ad-
versus unam eandemque personam, vel adversus
diversas. Hoc casu concurrunt: nam pupil-
lus contrahendo læsus adversus contrahentem resti-
tutione in Integrum, & sic extraordinario, & adver-
sus tutorem actione tutelæ, ordinario remedio ex-
periri potest, electivè tamen & non cumulativè,
nisi in subsidium *l. etiam 3. l. fidei. C. si tutor. vel curator*
interven. Zas. l. 1. respons. sing. 20. num. 22. Priori vero
casu, non concurrunt, nisi extraordinarium sit pleni-
us & expeditius remedio ordinario. Sic minor ul-
tra dimidium justii pretii læsus, restitutione in Inte-
grum uti potest, vel remedio *l. 2. C. de rescind. vend.*
quoniam hoc intentato, electio emptoris est, an pre-
tium supplere, an vero rem restituere velit, quæ resti-
tione in integrum petita, ipsi de negatur.

IX.

Hic vero strictius accipitur, quando videlicet
læsi vel circumscripti ex jure prætorio in pristi-
num statum reducuntur & reponuntur.

Vt in 2000 tit. ff. C. & extra de restit. in Integr.

X.

In hac significatione restitutio rursus triplici-
tè accipi solet. 1. pro restitutionis imploratio-
ne. 2. pro restitutionis actu. 3. pro actione rescisso-
ria. *Paul.*

*Paul. 1. senr. cap. 7. §. 1. & seqq. l. quod si minor. 24. §. resti-
tutio 4. ff. de minorib.*

XI.

Restitutionis Imploratio, est actio, qua quis
causæ læsæ redintegrationem fieri petit.

*l. 39. §. 6. ff. de procurat. l. 16. m. pr. ff. de minor. l. 2. C. in quib.
causis restitutio in Integ. necessaria non est Bocer. classe 6.
6. disp. 10. rh. 2.*

XII.

Restitutionis actus est ipsa causæ læsæ redinte-
gratio.

l. 1. §. ult. ff. ex quibus causis maior. Hic actus restitutio-
nis actio non est, sed iudicis factum restituentis Bo-
cer. d. disp. rh. 3.

XIII.

Actio rescissoria est, quæ per redintegratio-
nem, & obstaculi remotionem renata est.

Dicitur rescissoria, non quod actum aliquem rescin-
dat, sed quod actu rescisso, & sic obstaculo remoto
detur §. 5. *Inst. de actionibus. l. 35. de obligat. & actioni-
bus.* Diciturq; restitutoria & restitutio, quia resti-
tuitur actio amissa. Aliquando tamen nova actio da-
tur, quæ nunquam competit: *l. 43. ff. ex quibus cau-
sis maior.* Vnde nonnulli rescissoriam duplicem faci-
unt, institutoriam & restitutoriam.

XIV.

Restituebat olim in Integrum Prætor tantum,
hodiè omnes qui certæ administrationi, cui & ju-
risdictio adhæret, præpositi sunt.

l. 1. h. 3. & 5. ff. h. tit. l. ult. C. ubi & apud quem.

Vnde

XV.

Vnde præfectus prætorio, Præfectus Vrbi, Præ-
fectus provinciæ, Proconsul, & Procurator Caesaris
rectè in integrum restituunt.

*l. un. ff. de offic. præfecti prætor. l. i. l. a. l. ult. C. ubi & ap. quem. l. 2.
C. si adversus fide.*

XVI.

Et non tantum hi, sed etiam illi, quibus ab his
omnis iurisdicção, vel hæc species mandata est, in
Integrum restituere possunt.

Non enim competit ex speciali legis concessione sed
iure magistratus. Et quæ iure Magistratus compe-
tunt mandari possunt. *l. 1. ff. de Offic. eius cui manda-
ta est iurisdicção.*

XVII.

Et multo magis illi quibus ab Imperatoria Ma-
iestate causarum audientia delegata est,

*d. l. fin. Quia iudex à Principe datus in causâ sibi com-
missa quovis ordinario superior est. c. pastoralis 11. §.
1. de off. ordin. l. sane 11. de off. deleg. arg. l. 18. §. pen. ff. de
minor.*

XIIX.

Minor tamen Magistratus contra sententiam
majoris restituere non potest,

d. l. 18. in pr.

XIX.

Hinc contra sententiam à præfecto prætorio
latam alius Magistratus non rectè restituit.

*l. unica in fin. de off. præfecti prætor. Nam præfectus prætorio
cæteris omnibus imperio & dignitate antecellit l. 1.
C. de off. Vicar. & rerum summam obijacet. l. quilibet de
decu.*

decurionib. Ipse tamē contra sententiam à se latam restituere potest, quamvis ab hāc appellari non possit. Hæc ideo tam variè: quia appellatio quidem iniquitatis sententiæ querelam: in integrum vero restitutio erroris proprii veniæ petitionem, vel adversarii circumventionis allegationem continet. *l. 17. ff. de minor.*

XX.

Item, si quid à procuratore Cæsaris iudicatum est, id per in Integrum restitutionem præsidis sententiā rescindi non potest.

l. 1. C. ubi & apud quem. Nam solus Princeps contra sententiam suorum procuratorum restituere solet. *d. l.*

XXI.

Sic si iudex ab Imperatore datus cognoscat, restitutio ab alio, nisi à Principe, qui iudicem destinavit, non fiet.

l. 18. §. 4. de minor. vide sup. rñ. 17.

XXII.

Hæc tamen quæ diximus non obstant, quin alius Magistratus contra sententiam à se latam, restituere possit.

l. 10. §. ult. l. 17. l. preses. 42. ff. de Minor. Quod de ordinario intelligimus Magistratu non de delegato, huius enim officium ac potestas, diuina sententiâ finitur. Et omnes illi de quibus in præcedentibus diximus, contra sententiā suam restituere possunt, nec excipimus procuratorem Cæsaris, nec iudicem à Cæsare datum. Cum enim traditur Cæsarem solum adversus horum sententiā restituere. *l. 3. C. si adversus rem iud.*

aud. l. 1. C. ubi & apud quem l. 18. §. 4. ff. de minor. id tantum negatur, alios qui eam sententiam non dixerunt posse. Cuias. d. l. 18. §. 4.

XXIII.

Cum vero arbiter & iudex pedaneus talem administrationem, de qua dictum est, non habeant, in integrum restituere non possunt.

l. fin. Vbi Bart. n. 4. Duaren. C. Vbi & apud quem. cap. pen. extr. hic VVurms. I. pract. observ. tit. 3. obs. 3.

XXIV.

Et hoc iure civili adeo verum est, etiamsi restitutionis quaestio inciderit; secus vero de iure canonico.

d. l. fin. d. c. pen. c. P. & G. 40. de off. delegati cap. 2. de iuram. calumni. Multa quidem etiam de iure civili admittuntur incidenter, quae principaliter admitti nequeunt. l. 1. c. de Ordin. iudic. & generalis videtur esse determinatio. l. 3. C. de iudic. Ceterum illa neutquam nos movebunt propter d. l. fin.

XXV.

An autem Magistratus municipalis in integrum restituere possit, controversia non caret. Nos negamus.

l. 26. §. 1. ff. ad municipal.

XXVI.

Restitui in integrum possunt non solum qui laesi sunt, verum etiam illorum successores,

l. 6. ff. hic. l. 3. §. 9. l. 18. §. fin. ff. de minor.

XXVII.

Et hoc de successoribus Universalibus expeditum

eum videtur, de particularibus major est dubitatio.
Nos & hoc sessione principalis in integrum resti-
tui posse arbitramur.

ad. ll.

XXIX.

Fideiussoribus quoque hoc in integrum restitutio-
nis remedium competit, si ob causam datur, non si
ob personam.

*l. 7. §. 1. ff. de except. l. 1. l. 2. C. de fideiuss. minor. l. 25. ff. de fide-
iuss. Si debitor sive sit minor sive maior. 25. annis, do-
lo vel metu adversarii laesus sit, utriusque consulitur
tam fideiussori quam principali, secus si tantum fa-
cilitate, & lubrico aetatis lapsus sit, ne videlicet
decipiatur creditor qui sibi perfideiussionem consu-
lere voluit. Et hoc procedit sive sciverit hunc mi-
norem, sive ignoraverit. Si sciverit, sibi imputet
fideiussor, qui conditionem minorum non igno-
rans pro eo ultro intercessit. Si ignoraverit, pro-
prium allegat turpitudinem, nec iuvatur, cum in-
quirere & scire debuisset conditionem illius cum
quo contrahit *l. qui cum alio ff. de reg. juris. l. quod re ff.
si certum petatur l. quisquis C. de resc. vendit. Myns. 4. ob-
serv. 19. VVesemb. in parat. C. de fideiuss. minor. Hering. de
fideiuss. cap. 27. part. 4. n. 113.**

XXIX.

Quid dicendum de litis confortibus, an unum
hoc beneficium concessum, profit omnibus? Di-
stinguimus, aut res de qua litigatur, dividua est,
aut individua. Posteriori casu prodest; priori vero
non.

Rei enim individuitas facit, ut non nisi in solidum re-
stitu-

stitutioni locus esse possit, etiamsi is qui restitutus est, fir minor, quia si non prodesset maiori, nec minori ob individuitatem prodesse posset. *Coler. dec. 273.*

XXX.

Non datur autem hoc beneficium nisi duo concurrant: læsio & læsionis justa causa.

Nam quando causa est integra, & jure cōmuni servatur, redintegratione restitutionis non est opus: privatio enim præsupponit habitum. Quare ubi ipso jure gesta non tenent, restitutio non requiritur. *l. 2. C. 101. tit. C. in quib. caus. restit. in integ. necessaria non est. l. 16. in princ. ff. de minor. Diss. Anton. Faber. in d. l. 16. qui putat non debere quidem dari, sed posse ex abundantanti & non necessario ad. h. l. 11. C. de præd. minor. At imò non debere & posse contraria sunt, nam quod non debet fieri, prohibitum, quod potest permittum. Exceptio tamen nullitatis cum restitutionis beneficio alternativè rectè cumulatur. *cap. constitutus 8. X. hic Decius in l. nemo ex his de R. Juris.**

XXXI.

Non tamen quævis læsio sufficit: Quippe constitutum est ne propter satis minimam rem vel summam si maiori rei vel summæ præiudicetur, audiatur is, qui in integrum restitui postulat.

l. 4. ff. hinc l. 9. §. ult. l. 10. ff. de dolo malo. & hoc generaliter verum est, de læsione quæ est ex dolo, quâ, cum famosa sit, parcissimè est utendum. d. §. ult. In cæteris vero procedit si rei majori præiudicium faciat Cuiac. in d. l. 4. Don. in l. 2. C. de rescind. vendit. parte 1. c. 1. n. 25. Quomodo autem rei majori præiudicium fiat sumptio exemplo ex l. fundum 16. l. rei maioris 21. ff. de except. declarari potest

B 3

32. Cas.

XXXII.

Causa læsionis debet esse talis, quæ iniquam læsionem faciens, ipsam restitutionem justam suadeat. ut l. METVS.

l. 7. ff. hic l. metum 9. §. 7. ff. quod metus causa. Duar. ad riv. ff. de rest. in integrum Cuias. ad rubr. d. riv. Parlador. lib. 1. rerum quotid. cap. 3. §. 5. num. 12. Dissens. Denell. 21. comm. 5.

XXXIII.

METVS est instantis vel futuri periculi causâ mentis trepidatio.

l. 1. ff. hic. Cic. 4. Tusc. quast. Arist. 3. Ethic. 6.

XXXIV.

Genera metus Dd. quinque faciunt, quæ non incommodè ad tria summa capita redigi possunt. Ad primum referri possunt minæ, quæ cum non habeant metum præsentem, sed suspicionem inferendi ejus, restitutioni locum non faciunt.

l. 9. ff. hoc riv. nisi capitales sint, & ab eo, qui eas exequi solet, effusa, l. 7. C. d. riv. Licet alias sufficient ad impetrandam cautionem de nõ offendendo, si non sint clusoriae. l. 5. C. de his qui ad Eccles. c. literas, 13. §. fin. de de rest. spol. Vvesemb. in paraz. hic num. 3.

XXXVI.

Ad secundum, reverentia & potentia. Horum neutrum justa læsionis causa est, nisi minæ ad effectum perduci solitæ, vel facti atrocitas intervenerit.

l. 23. in pr. ff. l. 5. l. fin. C. h. 1. l. 22. ff. de rivu unpr. Proinde ad metum arguendum per quem quis dicit initum esse contractum, dignitas vel potestas adversarii non est

ido.

idonea. *d. l. 6.* Nec filius, qui patre cogente uxorem
ducit, quam non duxisset, si sui arbitrii fuisset non
restituitur. *d. l. 22.* Idem in metu reverentiali coniu-
gum observatur. *VVurms. pract. 39. obs. 18.*

XXXVI.

Ad tertium caput refertur factum, ex quo non
vanus metus, sed talis, qui in constantissimum ca-
dere potest oriri solet.

l. 3. §. 1. l. 5. l. 6. l. 7. ff. hic. Et metus ex personæ cujusq;
qualitate, rerumq; circumstantiis æstimari debet,
constat enim alios aliis esse timidiores, & naturâ mu-
lieres facilius commoveri quam viros, etiamsi in
thesi verum sit, justissimum, quiq; in virum con-
stantem cadat, metum requiri, quoad intentionem
fundandam *VVesemb. in paras. hic n. 5.*

XXXVII.

Qualis est metus mortis, cruciatus corporis, ser-
vitutis, stupri, vinculorum, privati carceris.

l. 7. l. 8. l. 9. l. 4. ff. h. tit. Paulus 1. sent. c. 7.

XXXIIX.

Nec interest in se hæc quis vereatur, an in con-
juge & liberis, qui pars corporis, affectusq; sunt, &
de quibus non minus quam nobismet ipsis, sæpè
etiam amplius laboramus.

d. l. 8. in fin. h. VVesemb. d. loc. cit.

XXXIX.

Sed quid dicendum de metu deportationis, bo-
norum, & infamiæ, an inter justas læsionis causas
referri debeant?

De

De metu deportationis affirmamus, modo deporta-
tionem minaturis qui deportare potest. *arg. l. 4. ff.
hic §. 1. Inst. Quibus modis ius parr. potest. l. 1. §. 8. ff. de bo-
nor. possessione contra tab.* Idem de metu bonorum que
sunt quasi alter sanguis mortalium, si generatim o-
mnia sint metu expōsita, *cap. 2. extr. h. tit. De Infamia
negamus l. nec timorem 7. ff. hoc tit. Infamia enim non
irrogatur nisi lege vel factō turpi. l. 1. §. 101. tit. ff. C.
de his qui notantur infamia.*

XI.

De hāc læsionis causā ita edicit Prætor, **QUOD
METUS CAUSA GESTUM ERIT, RATUM NON
HABEBO.**

l. 1. ff. h. tit. Hanc læsionis causam introduxit L. O-
stavius Prætor *Cic. in verr. l. 5.* eamq; edicto pro-
posuit, promisitq; in hunc modum, Quod vi me-
tusve causa. Nam veteres non sine ratione, vim à
metu distinxerunt: Nam vis est majoris rei impetus,
qui repelli non potest *l. 2. ff. h. tit.* ut cum inevitabi-
li violentiā aliquid alicui eripitur, & principium a-
ctionis aliunde & extrinsecus venit. Metus autem
est instantis vel futuri periculi causa mentis trepida-
tio, & actionis origo existit intus in patiente. Quo
casu verum est, coactam voluntatem esse volunta-
tem, & rigore juris obligare. *l. 21. §. si metu s. h. tit.*
Eligit enim ex duobus malis quod minimum est, &
mavult contrahere quàm interfici, vel aliud gravius
malum pati *Arist. lib. 3. Eth.* Postea vero prætores,
qui populariter cum populo, cujus maxima pars in-
ter vim & metum non satis peritè distinguere novit,
agere voluerunt, vis mentionem detraxerunt, quia
quodcumq; vi atroci sit metu quoq; fieri videtur. *l.
1. ff. h. tit.*

41. Nec

41
 XLI.

Nec immeritò, quia metus liberam voluntatem tollit, siquidem principium voluntatis intuemur, non actum quo volumus, eligimus.

l. 17. in pr. ff. Qui & à quib. manumiss. c. merisò 15. q. 1. Cuiac. 16. obs. ult.

XLII.

Ait Prætor: RATVM NON HABEBO.

Quid igitur faciet? Metum passis amissæ rei, vel causæ redintegrationem, cognitâ causa, tribuet.

Paul. 1. recepr. sent. 7. in pr. Tribuet redintegrationem, si postulata, desiderata, petita fuerit, non enim nisi imploratus suum officium impertit magistratus *l. 18. ff. comm. divid. l. ult. C. de fideicom. libers.*

XLIII.

Factâ redintegratione, locus est actioni & exceptioni. Actio vel est vetus, vel nova.

l. 9. §. 3. & seqq. ff. h. res. l. 21. §. ult. ff. eod.

XLIV.

Vetus est actio illa, quæ metum passo ante illatum metum competiit; & pro varietate, ejus quod metu gestum est, vel in rem est, vel in personam.

d. l. 9. §. 6. d. l. 21.

XLV.

Actio in rem datur, ad repetendam rem, quam metu coactus vendidit, permutavit &c. & possessionem tradidit.

d. l. 9. §. 4. & 6. l. 3. C. eodem. Et hoc procedit, etiamsi emptor rem metu emprâ alii vendiderit ac tradiderit.

C

rit.

rit. *d. l. 3.* Licet enim hæc res sine metu secundo emptori vendita fuerit, & proinde videri posset, non debere illi qui sine metu, & bonâ fide emit, rem auferri, cum tamen vitium metus, initio contractum à venditore, noceat quoq; emptori *l. vitia. de acquir. possess. l. 11. de divers. & temp. prescrip.* datur hæc actio primo venditori adversus secundum emptorem ad rem metu venditam recuperandam. *d. l. 3.*

XLVI.

Actio in personam datur illi, qui per metum debitori suo acceptilatione vel aliâ liberatione debitum remisit.

d. l. 9. §. 4. & 7. d. l. 21. §. ult. Diss. Dd. qui pristinam in rem quidem actionem concedunt, in personam non item, quod liberatione fuit extincta. Sed si hæc ratio concluderet, nec in rem actio restitueretur, quippe cum & ea alienatione stricto jure fuerit extincta, licet jure Prætorio, considerato sc. eventu rescissionis in bonis metum passi id quod alienatum est, mansisse dicatur. *d. l. 9. §. 6. arg. l. 17. ff. de acquir. remda possess. Dissent. Baldus Sichard. ad d. l. 3.* Qui inter Dominium directum & utile distinguunt.

XLVII.

Vetus hæc actio tam in rem quàm in personam, rescissoria, item restitutoria appellatur, quia ex rescissione & restitutione prætoria datur, ideoq; utilis est non directâ.

d. l. 9. §. 3. l. ult. §. pen. ff. l. 5. C. h. 1. l. 21. §. ult. ff. cod. Nam directâ semel amissa in perpetuum non restituitur *l. 98. §. 8. ff. de solut. l. 66. §. 1. de leg. 2.*

6 Nova actio quæ metum passio datur, à primis edicti verbis **QVOD METVS CAVSA** dicitur, est personalis in rem scripta.

d. l. 9. §. fin. §. præterea 31. Inst. de Action. quia ex delicto oritur d. §. 31. in rem tamen scripta. Nam non tantum datur contra eos qui metum intulere, sive unus sive plures, sed contra omnes qui lucrum hinc percipere, adeo ut non queratur, utrum is qui convenitur, an alius metum intulerit. Sufficit enim docere, metum esse illatum, & ex hac re eum qui cum agitur, etsi crimine caret, lucrum percepisse l. 14. §. in hac actione. h. r. d. l. 9. §. fin.

XLIX.

Et arbitraria. Quia iudex arbitratur & jubet rem intra certum tempus restitui, & si reus non pareat in quadruplum condemnat.

d. l. 14. §. 4. d. §. præterea. l. 4. C. h. r. r. Et quidem si per metum res tradita sit, cum omni causa & fructibus, præstita dolimali cautione restituitur, vel condemnatio fit in quadruplum. Sin autem pecunia debita per metum accepto lata sit, reus pecuniam solvere debet, quod si non fiat in quadruplum condemnat. Sed hæc condemnatio in quadruplum, cui etiam simplum inest, datur tantum intra annum. *d. l. 14. §. r.* post annum verò causâ cognita in simplum *d. l. 4. C. h. r.*

L.

Et cum post iussum iudicis usq; ad condemnationem in quadruplum tempus aliquod intercedat, consequens est, una eademq; sententia ius-

C 2

sum

sum & condemnationem non expediri. Vtrum autem hic iustus sit sententia interlocutoria, an verò definitiva, controversiâ non caret. Nos eum interlocutoriam esse sententiam defendemus.

d. l. 14. §. in hac actione 4. & seqq. Dissent. VVesenb. in paras. n. 6. quem sequitur Bachov. ad Tr. hic. rh. 5. lit. B.

LI.

Et licet in arbitrio metum passi sit, utrum hâc, an pristinâ actione experiri velit, unâ tamen electa altera consumitur.

d. l. 9. §. 4. & 6. l. 21. §. ult. eod. Ne bis idem petatur: Nam & **QUOD METUS CAUSA** actio rei persecutionem continet. Nec verò si prius actum sit, in rem, superest in triplum actio metus causa, quia huic actioni inest hæc conditio, nisi restitutio fiat. Itaq; rei restitutione vel exactioe evitetur pena tripli *Cuius* *ad d. l. 9.*

LII.

Deniq; exceptio quoq; datur, quâ quis adversus eum, qui ex obligatione metu extortâ agit, se defendere potest.

d. l. §. 3. IC. Vlpianus actionem & exceptionem admittit sive res sit perfecta sive imperfecta. Re perfecta locum esse exceptioni inquit *Barrol. ad d. l.* quando res forte ad eum qui metum passus est, rediit: quamvis etiam ubi promissio sola facta est, res suo modo perfecta dici possit. *Bachov. d. l. 1.*

LIII.

Secunda causa quæ restitutioni locum facit est **DOLVS** malus, qui definitur calliditas, fallacia, machi-

machinatio ad circumveniendum, fallendum, decipiendum alterum adhibita.

l. 1. l. 7. §. 1. ff. de Restitut. in integrum. Iul. Paul. l. 1. sent. tit.

7. §. 1. l. 1. §. 2. ff. h. tit.

LIV.

Additur MALVS: quoniam veteres dolum etiam bonum dicebant, & pro solertiâ hoc nomen accipiebant: maximè si aduersus hostem, latronemve quis machinaretur.

l. 1. §. 3. ff. h. t. c. dominus 23. q. 2. Gell. 12. noct. Attic. c. 9.

LV.

Qui dolus, si contractibus bonæ fidei causam dederit, ipso iure sunt nulli.

l. 7. in pr. ff. h. tit. l. 16. §. 1. ff. de minor. l. 3. §. fin. ff. pro socio.

Zasius in §. actionum 28. n. 44. ibid. Donell. n. 26. l. de act.

Cuiac. 8. observ. 8. Diff. Ioh. Robert. lib. 3. animad. c. 1. 2. & 3.

LVI.

Quod si dolus causam non dederit, sed duntaxat in contractum bonæ fidei inciderit, vel actione ex illo contractu descendente, vel doli exceptione vindicatur.

d. l. 7. §. non solum. l. 9. in pr. ff. eod. l. 6. §. fin. l. 11. §. 5. l. 13. §.

4. & 5. ff. de act. empr.

LVII.

Idem de contractibus stricti juris, siue dolus dederit causam siue inciderit, dicendum arbitramur.

d. l. 7. §. 3. l. 2. ff. de dol. & met. except. l. 22. l. 36. ff. de Verb. oblig.

lig.

LIIIX.

Quapropter actio de dolo non dabitur. Quocunq;

C 3

cunq;

cunq; enim modo quis tutus est, siue exceptione,
siue actione civili, honoraria, pœnali, vel etiam po-
pulari hæc regulariter denegabitur.

l. 1. §. 3. l. 2. l. 3. l. 7. in pr. §. 1. & seqq.

LIX.

Regulariter dicimus. Nonnunquam enim cum
aliis actionibus concurrat, ut cum actione quod
metus causa, quo tamen casu altera per alteram
consumitur, exceptione in factum opposita.

l. 13. §. 14. ff. Quod metus caus.

LX.

Est autem actio de dolo arbitraria, in quâ resti-
tutio fieri arbitrio iudicis iubetur, & nisi fiat, sequi-
tur condemnatio quanti ea res est.

l. 18. in pr. h. tit. Ideo autem hic & in actione **QUOD
METVS CAUSA** certa quantitas non adjicitur, ut
possit per contumaciam suam tanti reus condemna-
ri, quanti actor in litem iuraverit. Sed officio iudi-
cis debet in utraq; actione taxatione iusjurandum re-
frenari. Non tamen semper in hoc iudicio arbitrio
iudicis dandum est. Quid enim si manifestum sit, re-
stitui non posse? Ideoq; protinus condemnari debet
in id quod actoris interest. *d. l. 18. §. 1.*

LXI.

Adversus omnes datur qui dolum commise-
runt, eorumq; hæredes si quid ad eos pervenit.

l. 13. l. 13. in fin. l. 26. cum ll. seqq. h. 2. Et sufficit, si vel mo-
mento pervenerit ad hæredem, nec si fortè id con-
sumpserit, ideò hæc actione tenetur minus. Datur
adversus hæredem sine causæ cognitione, & perpetuo,

tuò, quia est persecutoria & non famosa. *l. 28. l. 29. l. 30. ff. h. r.*

LXII.

Si plures dolo fecerint, & unus restituerit: omnes liberantur. Quod si unus quanti ea res est præstiterit: adhuc cæteros liberari putamus.

d. l. 17. in pr. h. r.

LXIII.

Cæterum hæc doli actio quoties cessat, vel quia tempus legitimum præterit, vel quia reus ex eorum numero est, contra quos famosa actiones non dantur, toties perpetua in factum succedit actio.

l. 21. ff. h. r. l. 5. C. eod. Olim anno utili, hodie ex constitutione Constantini biennio continuo terminatur, quod ex die doli admissi computari oportet, ita ut nec litis contestatione eam perpetuari placuerit. *l. ult. C. h. r. Dd. communiter. Diff. Bachov. ad Treutl. his sb. 7. l. F.*

LXIV.

Tertia restitutionis iusta causa est **ÆTAS MINORVM.**

Minor autem in hæc restitutionis causâ est, qui 25. ætatis annum nondum est egressus. *l. 1. in pr. §. 1. & 2. ff. h. r.* Et licet extremum diem 25. anni attigerit, non tamen ante horâ quâ natus est major erit: à momento enim ad momentum tempus computatur. *l. 3. §. minorem 3. d. 2. l. 6. ff. de O. & Act.* Imo dies cœptus habetur pro completo *l. in usucapione. §. l. 10. ff. de usucap. l. à quâ ætate 5. ff. qui test. fac. poss. l. 1. ff. de manumiss. l. ad remp. 8. ff. de muner. & honor.* Cur hoc tam variè? Dies vel est civilis vel naturalis, ille inceptus civili ratione habe-

habetur pro completo: hinc minimè: Civilis dici ratio spectatur in his quæ juris sunt, & ex legibus promanant: naturalis autem in illis quæ facti sunt, itemq; naturalia seu quæ naturali ratione valent. Prætor autem hoc in edicto naturalem æquitatem secutus minoribus succurrit *d. l. 1. h. r. Gæddæus ad l. 2. §. ff. de V. S.*

LXV.

Nihil autem refert minores sint patres an filiam. mares an foeminae, modo ipsorum interfit.

d. l. 3. §. 7. 102. tit. C. de filiofam. minor.

LXVI.

Hinc servi minores in integrum non restituntur, quia Domini cui acquiritur, persona spectatur.

l. 4. ff. h. tit. l. 31. ff. de hered. iust. l. 52. §. 2. ff. de legat. 2. Hinc notanda differentia in causa restitutionis in integrum inter filiumfam. & servum. Filiusfam. minor 25. annis in peculiari restituitur in Integrum ex his causis quæ ipsius interfunt, puta si obligatus sit & conveniatur. *d. l. 3. §. 4.* nam quod præstitit, non potest ab alio servare. Et pater etiam ipse in integrum restitui potest, licet major sit 25. annis ne ex personâ filij conveniatur de peculio. *l. 27. in pr. h. r.* Servus autem beneficio ætatis restitui nõ potest, quia ipse ex eo quod gestit conueniri non potest, sed Dominus tantum in cuius est postate: ideoq; Domini persona non tantum spectatur in testamentis & codicillis. *d. l. 31.* verum etiam incõtractibus. *pr. Inst. de stip. serv.* Si tamen servus fuit is, cui fideicommissaria libertas debebatur præsens, & fuit captus: cum re mora ei sit, poterit dici prætorem ei succurrere oportere. *l. 5. ff. h. r. Cuiac. tract. 7. ad African.*

67. Nec

LXVII.

Nec minores qui alieno nomine negotiantur
in integrum restituntur: cum eo modo potius ma-
iori consuleretur, cuius damno res sit cessura.

l. cum mandatu 23. h. t. Hoc verum est de minore pro-
curatore qui negotia aliena mandatu domini admi-
nistrat, quia sibi imputare debet, cur mino-
ri sua negotia commiserit *d. l. 23.* Gestori verò mino-
ris ætatis, licet dominus maior sit, datur in inte-
grum restitutio: quoniam cum domino nihil impu-
tari possit, non est æquum ob gestum minoris maio-
rem in damno versari. *l. 24. ff. h. tit.*

LXIIIX.

Sic quoq; minores in Integrum non restituuntur,
qui casu fortuito factovè antecessoris læsi sunt.

*l. 11. §. item 4 l. 24. §. 1. h. AEilius 38. l. non omnia. 44. ff.
ff. h. t. l. fin. C. eodem.*

LXIX.

Restituuntur autem minores, qui ætatis faci-
litate decepti, vel ab aliis circumventi, id quod ha-
buerunt amiserunt, aut quod acquirere potuerunt
omiserunt, aut se oneri, quod non suscipere licuit,
obligaverunt.

d. l. 44.

LXX.

Amittunt quod habent: res suas alienando, &
usucapi patiendo.

*rot. t. C. si adv. donat. l. un. C. si adversus dozem. rot. tit. C. si
adversus vendit. rot. tit. C. si adversus transact. vel divi-
sion. rot. tit. C. si adversus rem iudic. l. unica C. si advers.
usucap.*

D. 101. 71. Omit

LXXI.

Omittunt lucrum quod acquirere poterant, hæreditatem, bonorum possessionem, legatum, optionem delatam repudiando, vel intra constituta tempora non acquirendo.

101. tit. C. si ut amiss. hæred. vel bonor. poss. l. 7. §. 7. ff. h. r.

LXXII.

Onus minores in se suscipiunt contrahendo, quasi contrahendo, & delinquendo.

l. 48. in pr. l. 13. in pr. l. 22. l. 31. l. ult. ff. h. r. l. 9. §. 3. cod. l. 1. l. 2.

C. si advers. delictum. In criminibus quidem ætatis suffragio minores non iuvantur: etenim ætatis excusatio non est adversus præcepta legum ei, qui dum leges invocat, contra eas committit: Si vero delictum non ex animo, sed extra venit, minoribus in integrum restitutionis beneficium competit. *d. l. 1. l. auxilium. 37. §. 1. vers. in delictis ff. h. r.*

LXXIII.

Non tamen minori contra minorem, nec liberis contra parentes, & libertis contra patronos, hoc restitutionis in integrum beneficio succurritur.

l. 11. §. pen. l. 34. hic. l. ult. C. qui & adversus quos. Adversus matres tamen quæ secundas nuptias contraxerunt liberi in integrum restituuntur. Nov. 155. c. 1.

LXXIV.

Neq; minor contra libertatem, iusjurandum, & præscriptiones temporales, quæ singulari jure currunt, ut præscriptio 60. dierum & quinquennii in integrum restituitur.

l. 1. §. 2.

*l. 1. l. ult. & tot. tit. C. si adversus liberos. l. 9. §. ult. l. 48.
§. 1. h. tit. l. 1. iunct. auct. Sacramenta p̄berum. C. si ad-
versus vendit. l. 37. §. 1. h. tit. l. 6. C. ne de statu def.*

LXXV.

Minori quoq; qui venundari se passus est, veni-
am ætatis impetravit, major factus ratum habuit
id quod minor gessit, aut majorem se falso dixit,
non immerito restitutionis in integum beneficium
denegatur.

*l. 9. §. 4. h. tit. tot. tit. C. de his qui veniam. l. 3. §. 1. h. 1. tit. tit. C.
si maior fact. rat. hab. tot. tit. C. si minor. se mai. dixerit.*

LXXVI.

Quarta restitutionis causa est MINIMA CA-
PITIS DIMINVTIO. Cum enim debitor
hac capitis diminutione, interveniente imagina-
ria venditione, statum mutet, obligatio stricto ju-
re perit, & actio amittitur, quæ restituitur in ca-
pitis minutum.

*l. 2. ff. de restit. l. 2. l. 3. ff. h. 1. ex hac causâ prætor non re-
scindit quod gestum est, sed restituit actionem, per-
inde demiautio facta non fuisset.*

LXXVII.

Quinta causa est ABSENTIA.

Hanc restitutionis esse causam justissimã nemo non con-
fitebitur: absentibus enim ne capiantur, & adversus
absentes ne capiant prætor succurrit. *l. 1. in pr. l. 21.
in pr. l. 22. §. 1. l. 29. ff. h. 1.*

LXXIIIX.

Non tamen indistincte absentibus succurrit: Aut
D 2 enim

enim absentia justa fuit & probabilis, aut non; prio-
ri casu sine ullâ exceptione in integrum restituun-
tur.

d. l. 1. §. 1. l. 26. §. fin. l. 28. ff. h. r.

LXXIX.

Si iniusta & non probabilis absentia fuerit, laesos
adversus damnum, quod illo tempore passi sunt,
non restitui putamus.

l. 20. ff. de minor. l. 26. §. 1. ff. h. r.

LXXX.

Præsentibus verò contra absentes non defensos
prætor indistinctè succurrit, nec refert justa an in-
justa absentia fuerit.

*l. 21. §. 1. h. r. additur non defensos. Is enim qui Reipub.
causa affuturus erat: si procuratorem reliquerit, per
quem defendi potuit: contra ipsum in integrum re-
stitui volens non auditur. l. 39. ff. eod.*

LXXXI.

Sexta restitutionis causa est ALIENATIO
IUDICII MUTANDI CAUSA FACTA.

*l. 3. §. 4. ff. h. r. Velut cum possessor rei alienæ dolo ma-
lo eam alienat hoc animo, ut domino volenti eam
vindicare duriores adversarium suo loco substituat.*

d. l. 1. l. 2. l. 3. §. 101. iii. ff. §. C. h. r.

LXXXII.

An autem his restitutionis causis error & igno-
rantia annumerari debeat, inter Dd. non convenit.
Nos regulariter negamus.

*Alli enim qui per errorem vel ignorantia solvit compe-
titcondictio indebiti l. 1. l. 22. l. 23. §. 101. iii. ff. §. C. de con-
dict.*

*dict. indebit & qui promittit, ordinario jure doli vel
in factum exceptione tutus est. l. Iulianus. 7. ff. de dol.
except. §. 1. Inst. de except.*

LXXXIII.

Regulariter dicimus: excipiuntur enim duo casus, in quibus error & ignorantia restitutioni locum faciunt.

arg. l. 2. ff. de restitu. 1. Si quis cum pupilo, auctore falso tutore ignorans contrahat, aut judicio agat & interim dum agit, actionem amittat. l. 1. §. ult. ff. Quod fals. auct. tut. 2. Si quis major 25. annis agat intentione sua plus complexus fuerit, quam ad eum pertinebat, causa cadebat, nec in integrum restituebatur, nisi magna causa iusti erroris & ignorantiae intervenisset: veluti si quis totum legatum petierit, & postea prolati fuerint codicilli, quib. aut pars legati adempta sit, aut quibusdam aliis legata data sint: quæ efficiebant, ut plus petiisse videretur petitor, quam dodrantem, atque ideò lege Falcidia legata minuebantur. §. si quis agens. 33. Inst. de act.

LXXXIV.

Quid dicendum de usucapione & præscriptione, an adversus eas ex capite ignorantiae restitutio detur? *DD.* communiter affirmant. Nos omninò negamus.

l. fin. C. de prescrip. lon. temp. l. 3. l. 4. C. de prescrip. 30. annor. Novell. 119. c. rursus sancinus. 7. Et admisâ sententiâ affirmativâ, totum planè jus usucapionum & præscriptionum penitus everteretur, contra bonum publicum, quod est ut litium tandem sit finis, nec domi-

nia perpetuò sint in incerto. l. 1. ff. de usuc. VVesemb. in
par. ff. ex quib. caus. maior. n. 10.

LXXXV.

Et hæc de Personis, & causis, ob quas restituere & restitui possunt, sufficient: Consequens nunc est, ut tractetur, ubi & quomodo cognitio restitutionis in integrum sit agitanda. Nos in foro ejus, contra quem petitur, restitutionem esse petendam & peragendam statuimus.

l. 2. C. ubi & ap. quem tùm quod actor sequatur forum rei, tùm quod eadem natura sit distractus, quæ est contractus. VVesemb. ad d. rit. Nonnunquam ramen non in foro rei, sed in consistorio principis restitution in integrum est petenda, puta si postulatur ea adversus libertatem. l. 10. §. ult. l. 11. ff. de min. vel adversus sententiã à procuratore cæsaris, vel ab eo qui vice sacrâ judicat, veluti Vicario, aut Præfecto Prætorio, vel à judice dato à Principe, latam. l. 2. C. ubi & ap. quem. l. adversus 3. C. si adversus rem jud. l. 18. §. 3. & 4. ff. de minor. Vult. 2. Jurispr. Rom. c. 18. in fin.

LXXXVI.

Petere autem in integrum restitutionem possunt, non tantum illi qui læsi sunt; verum etiam ipsorum procuratores, ad hoc speciale mandatum habentes.

l. un. C. etiam per procur. caus. in integ. restit. agi poss. l. 25. §. 1. ff. de minor. Quæritur de personis conjunctis, an sine speciali mandato admittantur? De cognatis & affinibus negatur, nisi eius vitæ sit læsus, ut meritò etiam bonis ei interdici debeat. De patre, tutore & reli.

reliquis liberam administrationem à lege habenti-
bus affirmatur *l. patri 27. d. tit. Duar. ad d. l. un. Dissen-
sit. Cuiac. in parat. ibid.* Causa tamen ob quam restitu-
tio peti debet, ut exprimat, necesse non est, sed
sufficit clausula generalis: *Ad petendam restitutionem
constitutus est procurator.* Sic si nonnulli articuli, de
rebus speciale mandatum exigentibus, expressi fue-
rint, generali clausulâ adiectâ, etiam ad non expres-
sos admittetur. *cap. qui ad agend. 4. de proc. in 6to VVe-
semb. in par. C. ut per procur. caus. in int.*

LXXXVII.

Quid, si restitutionis quaestio in iudicium in-
cidat, nunquid speciali mandato opus erit?

Negamus: quoniam multa in consequentiam admit-
tuntur, quæ principaliter non conceduntur. *l. 1. C.
de ord. iud. l. 3. C. de jud.* Et is qui procuratorem de-
dit, videtur omnia permisisse, sine quibus iudicium
non potest peragi. *ad legatum. 62. l. ad rem immobil. 56.
ff. de procur. l. 2. ff. de iuris d. Mysf. 2. obs. 26. n. 4.*

LXXXIIIX.

Quod si de speciali mandato dubitetur, cum re-
stitutio postulatur: interposita stipulatione, ra-
tam rem Dominum habiturum, rei mederi potest.
l. 26. in pr. ff. de minor.

LXXXIX.

Tempus quod attinet, id jure novo quadri-
ennio definitur, intra quod agenda & peragenda est
restitutionis in integrum causa.

l. ult. C. de tempor. in integ. restit. olim erat annis utilis,
deinde Constantinus sublato utili anno, quinq. an-
nos

nos Romæ, 4. in Italiâ, 3. in provinciis restitutioni dedit. *d. l. ult. in pr.* sed differentias has, ut in aliis, *l. un. C. de Vsuc. transform. §. 1. Inst. de Vsuc. l. un. C. de lat. liberr.* Iustinianus sustulit, voluitq; ut intra quadriennium continuum ageretur & perageretur restitutionis in integrum causa. *d. l. ult.*

X C.

Currit hoc quadriennium minoribus quidem ab exacto 25. anno, majoribus verò ex die sublatis impedimenti.

d. l. ult. Si minor ætatis veniam fuerit consecutus, ex eo die currit quo indulgentia in iudicio competentis fuit intimata, atq; administratio rei propriæ permessa, ita tamen, ut nunquam intra annum 25. restitutio ei denegetur, de his quæ ante impetratam ætatis veniam gessit. *l. §. C. d. r.*

X C I.

Quid si jam tempus currere cœperit, & impedimentum novum oriatur? Tempus hoc interea cessare putamus.

d. l. ult. in fin.

X C II.

Et hæc, quæ de tempore restitutioni in integrum præstituto diximus, non tantum in restitutionibus minorum, verum etiam maiorum, ex causa metus, erroris, alienationis, & justæ absentiae obtinent.

d. l. ult. dissent. Treutl. hic. rh. §. lit. A. quem sequitur Bachov. in not. ibid.

X C III.

Excipitur tantum restitutio ex causâ capitis minuti

minuti, & doli admissi; Illa perpetua est, hæc bien-
nio continuo terminatur.

*l. 2. §. fin. ff. de cap. minut. arg. §. 1. Instit. de perpet. & temp. a-
ctiõn. vide sup. rh. 63.* Nam Imperator de iis tantum
in *d. l. ult.* loquitur, quibus annus utilis erat præfinitus.

X C I V.

Tempus vero hæredum læsi ita distinguitur:
aut minor minori hæres extitit, aut minor maiori,
aut maior minori, aut major majori.

l. 5. C. de temp. in integ. restit. Cuiac. ibidem in parat.

X C V.

Si minor minori hæres existat ex suâ persona, non
ex defuncti in integrum restitui potest.

Paul. 1. sent. 9. §. si minor. Itaq; si minor 20 annis minori 23.
annis successerit, successor habebit ad in integrum
restitutionem non annos 6. ex personâ defuncti sed
9. ex suâ persona: hoc enim ipso deceptus videtur,
quod cum posset restitui ex personâ defuncti hoc nõ
fecit. *l. interdum. 19. ff. de minor. d. l. 5. §. 1.*

X C V I.

Quod si majoris fuerit minor jura nactus, quantum
ad eas pertinet causas, quas ex personâ majoris fue-
rit consecutus, tantum temporis post legitimam æ-
tatem, ad exponendas in integrum restitutiones,
decidendasq; causas accipere debebit, quantum de-
functo, cujus hæres, aut bonorum possessor, doce-
bitur extitisse, reliquum fuerat.

d. l. 19. d. l. 5. §. 2.

X C V I I.

Cum vero major successionem fuerit adeptus mi-
noris:

E

noris:

noris: siquidem civili jure ex testamento successerit, mox cum fuerit adita hereditas: si vero honorario jure: ex quo bonorum possessio fuerit accepta, examinando ac terminando, in integrum restitutionis negotio, solida sine ulla diminutione tempora supputentur.

l. 2. l. 4. l. 5. §. ult. C. de temp. restitut. l. 18. §. ult. l. seq. ff. de minorib.

XCII.

Si major hæres vel bonorum possessor extiterit majori, ab adita hereditate tantum temporis habebit, quantum defuncto reliquum erat.

d. l. 5. §. ult. & ibid. Glossa in verbo supputentur. Speciale quid ex jure novissimo in præscriptione exceptionis non numerata dotis, *Nov. 100. cap. 2.* Ita, ut adversus illam restitui possit minor intra annos 12. à die matrimonii contracti computandos: Quibus elapsis duos adhuc habet annos, à tempore matrimonii dissoluti. Si verò maritus intra tempus minoræ nuptitatis decedat, ejusque hæredes majorenes sint, datur ipsis duntaxat annus. *d. Nov.*

XCIX.

Temporibus his petendæ in integrum restitutionis observatis, si dilatio ab actore petatur, quæ inter metas restitutionis valet arctari, eandem, quocunq; flagitante, causis cognitis tribui oportebit. Sin vero ejusmodi postulatur curricula, quæ intra spacium receptum angustari nequeunt, dilationem petitoris denegari conveniet.

l. 6. C. de temp. in Int. rest. l. 1. C. de dilatione. In eius enim arbitrio fuerat tunc inferre litigium cum petita dilationis mora, superflite spacio, possit includi. *d. l. 5.*

Quod si reus dilationem postulerit, eandem asserta causâ citra obstaculum temporis deferri statuimus.

d. l. 5.

d. l. 6. §. ult. Quia nequaquam steterat in ipsius arbitrio quando litigio pullaretur: Dari igitur debet, et si impetrata dilatio sese ultra temporis definitionem protendat. Et tum etiam auctori non obstabit lapsus quadriennii, eod quod dilationes communis sint. *d. l. 6. arg. l. 1. & 2. C. si adversus transact. l. per hanc 4. C. de tempor. appell. l. Aristo. 3. ff. quæ res pign. vel hypoth.*

CI.

Porro requiritur in hoc restitutionis iudicio, ut in reliquis ordinariis processibus, citatio, libellus, litis contestatio, probatio, causæ cognitio.

l. in cause. 13. in fin. pr. l. un. in fin. C. si advers. dot. auth. si omnes. C. si min. ab hered. se abstin. Nov. 119. cap. 6. l. ult. C. de temp. restitut. l. ult. C. si min. se mar. dix. l. 3. l. ult. ff. de restitut. in integ. Mynsing. 1. observ. 49. VVurmbf. 1. observat. iii. 28. observ. 4. Quando scilicet principaliter restitutionis causa agitur, nam si incidenter ordinario ejusmodi processu opus non est, sed summaria cognitio sufficit. *Mynsing. 4. observ. 21.* Idem Dd. statuunt ubi ex ipsius rei natura læsio apparet. *Harim. Pistor. 1. quest. 37. num. 58. & seqq.*

CII.

Quid autem probari debeat, disputatum novimus. Nos ista simpliciter: in integrum restitutionem petens sive jure minorum, sive jure majorum, læsionem & læsionis causam, quæ in minoribus est ætas, in majoribus metus, absentia &c. probare debet.

l. 39. in pr. l. 11. §. sciendum. 3. ff. de minor. l. 9. §. si minor ff. de iureiur. l. interpositas 13. C. de transact. Alciat. 2. presump. 25. Diff. Accurs. in l. de atate 43. verb. probandum est. ff. de minor. qui quemlibet præsumi minorem refert. Quidam tria minori probanda tradunt, quidam quatuor. Vid. Mynsing. 4. observ. 16. & 21.

CIII.

Restitutione in integrum postulatâ, omnia in suo statu manere debent, donec lis finiatur. E 2 *l. 119.*

l. un. C. de integ. restit. post. ne quid. nov. Quare nec sententia poterit executione mandari, quamdiu, restitutionis quæstio pendet indiffusa. *d. l.* Nec requiritur, ut statim in initio qualitercunq; restitutionis causam probe, reservata ulteriori disquisitione ad ipsum restitutionis iudicium. *Mysing. 6. observ. 80.*

CIV.

Quod si verò constiterit, animo litem differendi tantum restitutionem esse petitam, sententia nihilominus executioni mandabitur.

c. suscitata. 6. ubi panorm. X. de restitut. Mysing. d. obs. Cautione tamen idoneâ à victore præstitâ, quod in casum succumbentiæ non tantum ipsam rem, verum etiam omnia ea quæ intermedio tempore percepit restituere velit.

CV.

Causâ restitutionis in integrum legitimè probatâ, & approbatâ, tantum restituitur, quantum læsio abstulit.

l. un. C. de reputat. Vnde qui in integrum restituitur, sicut in damno morari non debet, ita nec in lucro: & idè quicquid ad eum perveit vel ex emptione, vel ex venditione, vel ex alio contractu, casu *l. pen. C. Quod metus caus.* excepto, restituere debet

d. l. un. Cuiac. 16. observ. 13.

E I N I S.

Helmstedt, Diss; 1622-36

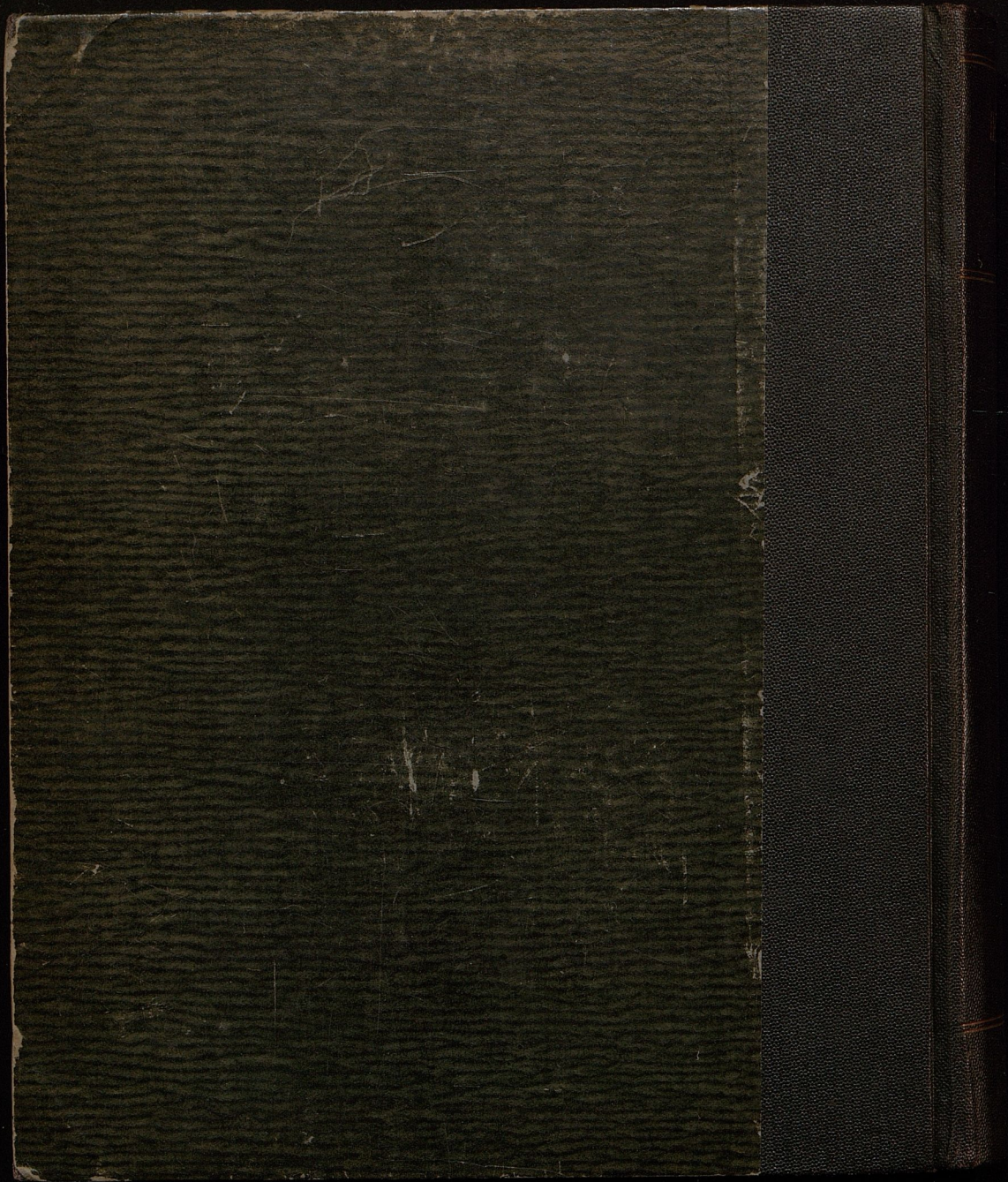

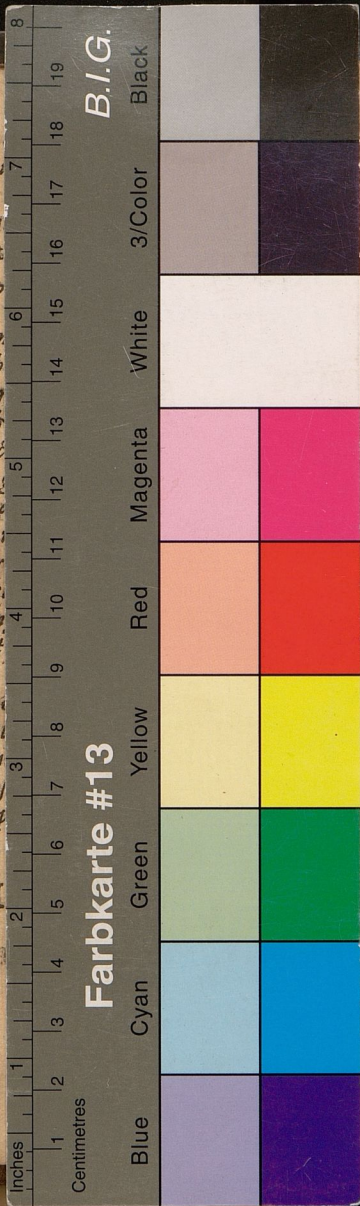
f

sb.

VD17

DISPUTATIO IVRIDICA
De 1623,3
RESTITVTIONI
BVS IN IN-
TEGRVM 7/

Quam
DVCE ET AVSPICE CHRISTO
PRAESIDE
Viro Clarissimo & Consultissimo
DN. HENRICO Schmerhem
I. V. D. & in illustri IULIA Decretalium
Juris Pontificii Professore ordinario, Me-
cœnate, Præceptore, ac Promotore suo
æternum colendo

Publicè
Ventilandam proponit
FLORINVS Förstenow Vordâ-
Bremensis.

ad diem ~~14~~
In novo Iuléo
HELMÆSTADI,
Typis heredum Iacobi Lucl,

Anno clc lxc XXIII.

Præstantis ac docti
Dni Alberti Goeke
Ill. Caus. amicum
meum similiter
Vandw. ad opponendum